

Svar på 10-dages forespørgsel fra Dorthe Borgkvist om selvbestemmelse og ferie.

5. august 2020
Side 1 af 5

Dorthe Borgkvist har den 23. juli 2020 sendt en 10-dages forespørgsel om selvbestemmelse og ferie for borgere med handicap til Sociale Forhold og Beskæftigelse. Forespørgslen indeholder syv spørgsmål om selvbestemmelse samt fem spørgsmål om ferie, som sammen med et generelt afsnit om selvbestemmelse er besvaret i nedenstående. Spørgsmålene er markeret med kursiv.

Selvbestemmelse:

Det generelle udgangspunkt er, at retten til selvbestemmelse gælder uanset den enkelte borgers psykiske funktionsevne.

Dette kan medføre en række dilemmaer i hverdagen, når der er borgere, der ikke ønsker at modtage støtte i overensstemmelse med deres behov.

For personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan varetage egne interesser, har botilbuddene en udvidet pligt til aktivt at undgå omsorgssvigt. Pligten giver grundlag for, at botilbuddene kan sætte ind med omsorg og støtte, der imødekommer borgers behov, selv om borger ikke kan give samtykke hertil eller samarbejde herom.

Hvis en borger aktivt modsætter sig eller ikke forholder sig til den tilbudte omsorg, foretager personalet med baggrund i deres faglighed og kendskab til borgeren en vurdering af om omsorgen og støtten kan tilbydes på andre måder, eller om pligten til at undgå omsorgssvigt tilsiger, at netop denne indsats skal ydes her ved brug af tvang.

I denne vurdering er det vigtigt at inddrage pårørende eller andre, der har et nært kendskab til den pågældende, i beslutningsprocessen. Hvis der opstår et dilemma mellem pårørendes ønsker og den faglige tilgang omkring borgers livsmestring, er det vigtigt at tage højde for, at den eller de pårørende skal inddrages i tilrettelæggelsen af omsorgen for den pågældende, uden at den eller de pårørende overtager pågældendes egen selvbestemmelse.

I arbejdet med andre mennesker vil der altid være en række overvejelser og dilemmaer, som man skal forholde sig til. På den ene side skal medarbejderen give plads til, at en person kan udfolde sig i den retning, vedkommende ønsker. På den anden side skal det afvejes, hvilke ønsker der lader sig realisere, og hvordan der etableres et rum for udvikling. Det er en svær balancegang, som til stadighed kræver en høj faglig etik, dialog og overvejelser samt anvendelse af forebyggende og inddragende metoder.

Eksempel:

SOCIALE FORHOLD OG BESKÆFTIGELSE

Fagligt sekretariat
Aarhus Kommune

Faglig Understøttelse og Kvalitetssikring

Jægergården, Værkmestergade
15 B
8000 Aarhus C

Direkte e-mail:
cdos@aarhus.dk

Sag: 20/063301-2
Sagsbehandler:
Dorte Sæe Christensen

5. august 2020
Side 2 af 5

En borger har urininkontinens og bruger ble. I perioder er det svært for personalet at skifte bleen, hvilket medfører, at borgeren må gå med våde bukser, da bleen bliver overfyldt. Personalet har flere gange forsøgt at få skiftet bleen, hvilket resulterer i, at borgeren bliver aggressiv, voldsom og råber.

Skal personalet respektere borgerens selvbestemmelsesret, eller er det omsorgssvigt, hvis personalet ikke skifter bleen? Hvornår skal personalet gennemtvinge, at bleen skiftes med magt?

I en sådan situation må personalet i første omgang vurdere, hvilke socialpædagogiske indsatser der kan iværksættes for at få lov til at skifte borgerens ble med afsæt i kendskabet til borgeren. Er der f.eks. en anden medarbejder, som skal samarbejde med borgeren omkring den personlige hygiejne, således at bleskiftet kan foretages uden brug af evt. magt. Samtidig skal personalet vurdere, hvad der vil ske, hvis de venter med at skifte bleen til senere. Er der f.eks. fare for en urinvejsinfektion eller hudløshed? Eller er det uværdigt for borgeren at gå med våde bukser på fællesarealerne? Selvbestemmelsen skal her afvejes i forhold til omsorg, sikkerhed og værdighed. Hensynet til borgeren er afgørende og ikke hensynet til medarbejdernes holdninger og rutiner. Af hensyn til borgeren er det vigtigt, at omsorgspligten og borgerens sikkerhed vurderes i lyset af borgerens ret til selv at bestemme.

A. Hvilke procedurer er der for handicappede med lavere kognitiv udredning end 18 år?

Det vurderes i alle sager og særligt i forbindelse med overgangen til det 18. år, om der er behov for at beskikke en værge til personer med betydelig nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan varetage egne interesser.

B. Er familien eller værger inde over beslutningerne, når borgeren er vurderet til under 18 år kognitivt, så de kognitivt nedsatte borgere ikke selv upåagtet bestemmer noget, der skader deres helbred?

Både pårørende og værger inddrages i overensstemmelse med borgers ønske og lovgivningen.

Hverken pårørende eller værger kan træffe beslutning om brug af tvang. Sådanne beslutninger kan kun træffes, hvis betingelserne i de særlige regler herom i serviceloven og sundhedsloven er opfyldt.

C. Hvordan forvaltes selvbestemmelsen?

I Sociale Forhold og Beskæftigelse er visionen, som der arbejdes hen imod, sammenfattet i Den Aktive Borger. Med det menes en

borger, som indgår og deltager i fællesskaberne med de ressourcer, som han eller hun nu råder over. Det er godt for det enkelte menneske, og det er godt for fællesskaberne.

5. august 2020
Side 3 af 5

I Voksen, Job og Handicap er den vision derfor først og fremmest omsat i en målsætning om at give den enkelte borger de bedste betingelser og muligheder for at opnå livsmestring, dvs. forudsætninger og kompetencer for at leve et liv i overensstemmelse med egen håb og drømme.

Den faglige strategi i Voksen, Job og Handicap er Fælles Faglig Fundament. Fælles Faglig Fundament danner med udgangspunkt i livsmestring, læring, etik, værdier samt den dialektiske handicapforståelse og en række pædagogiske metoder rammen for arbejdet for alle tilbud i Voksen, Job og Handicap. Fælles Faglig Fundament er under implementering.

- D. Hvis fx en beboer siger nej til at gå i bad, børste tænder, tage rent tøj på eller lign., er de ansatte så klædt på til at bruge pædagogiske metoder i samarbejde med familien, så borgeren ikke skader sit helbred?*

De ansatte anvender pædagogiske metoder og inddrager de pårørendes kendskab til borgeren for at motivere denne til at tage imod støtten og dermed sikre den pågældendes værdighed og helbred.

Det er vigtigt, at det så vidt muligt er borgers egne ønsker, der ligger til grund for personalets vurdering af borgers behov i forbindelse med for eksempel valg af tøj eller standarden for borgers hygiejne.

Hvis det ikke lykkes at motivere borger til at modtage hjælpen, findes der særlige regler om, hvordan og hvornår kommunen kan sikre personens helbred og værdighed ved brug af tvang.

- E. Arbejdes der tæt sammen med familien eller værger i at finde de pædagogiske måder at guide, rådgive og føre beboeren i den sundhedsmæssige retning, som familie eller værger samt sundhedsstyrelsen ønsker?*

Tilbuddene er i løbende dialog med de pårørende og værger, som med deres kendskab til og erfaringer med pågældende kan bidrage med vigtig viden om, hvordan den pågældendes behov bedst kan imødekommes.

- F. Hvilke vurderingskriterier gør sig gældende for de voksnes selvbestemmelse?*

5. august 2020
Side 4 af 5

Når personalet vurderer graden af selvbestemmelse for den enkelte borger, vurderes først om borger kan give et habilt samtykke i forhold til den konkrete tilbudte støtte. Herefter vurderes om hjælpen kan gives som led i omsorgspligten eller via tvang.

De pædagogiske metoder til at afklare personernes ønsker og behov afhænger af funktionsevnerne.

På [Tilbudsportalen](#) kan man se, hvilke faglige tilgange, metoder og indsatser det enkelte botilbud anvender.

- G. *Foreligger der en pædagogisk guide til, hvordan man guider de handicappede voksne til at foretage de rette valg såsom tandbørstning, bade, rent tøj osv.?*

Der findes flere forskellige pædagogiske metoder og faglige tilgange afhængig af personens funktionsevne. Tilgangen er herudover individuel og konkret bestemt, og kan findes i for eksempel borgers handleplan, instrukser eller andre anvisninger på den enkelte persons sag.

Sommerferie

1. *Jeg mener, der afsættes ekstra midler til ferie for handicappede på bosteder - hvor meget er det pr. beboer?*

I forbindelse med budget 2016 bevilgede Aarhus Byråd 5,3 mio. kr. til, at voksne med handicap årligt kan tilbydes en uges ferie eller kortere udflugter med socialpædagogiske støtte.

Efter budgetvedtagelse blev budgetbeløbet til ferie til borgere med handicap øget til 5,6 mio. kr., da det blev besluttet at åbne flere tilbud (flere pladser) i 2016, end hvad der først fremgik af budgetmaterialet til budgetvedtagelsen.

Budgettet hertil er lagt ud til botilbuddenes budgetter og har hvert år fulgt den almindelige løn- og prisudvikling.

De 5,6 mio. kr. giver en gennemsnitspris pr. beboer på 8.390 kr. i 2020-prisniveau.

Det bemærkes, at der er afsat midler pr. tilbud og ikke pr. borger.

2. *Hvordan forvaltes disse ekstra midler? Er der beboere, der ikke er kommet på ferie for disse ekstra midler i år?*

Midlerne forvaltes af de lokale ledere i samråd med dennes personale.

5. august 2020
Side 5 af 5

Der er beboere, der ikke er kommet på ferieture eller udflugter for de særlige feriemidler, fordi de ikke har ønsket det.

2020 er endvidere et særligt år på grund af Covid-19, hvilket også har udfordret afviklingen af ferieaktiviteter.

3. *Er der forskel mellem bostederne? Er der beboere, der kommer på ferie, og er der beboere, der kun kommer afsted på en enkelt dags udflugt?*

De borgere, der enten ikke profiterer af eller ønsker en ferietur med overnatning, kan tilbydes alternative udflugter. Der afholdes også andre alternative arrangementer, hvor det giver mening.

4. *Hvordan er aktindsigten for familier og værger i de økonomiske prioriteringer er de medinddraget*

Pårørende og værger orienteres løbende om ferieplanerne på botilbuddene og har adgang til information om turenes/arrangementernes afvikling.

Der udleveres ikke særskilte regnskaber for brugen af feriemidlerne. Regnskaberne indgår i Aarhus Kommunes regnskabssystemer og er dermed omfattet af revision.

5. *Udtalelse fra de enkelte bosteder ønskes, på forhånd mange tak, gerne både fra i år og 2 år tilbage.*

Det har på grund af den korte tidsfrist og sommerferien ikke være muligt at indhente udtalelser fra de enkelte bosteder.